

חיים פסח: יומן ועידת הסופרים או שיעור בתורת הפערים

19.15: נשיא אגודת הסופרים הישיש היגע שלום מברך ומזכיר את פשעי הגויים הקמים עלינו להרגנו. הוא מסיים באהרה לכס הקדוש וחוזר ומנסה אותה בזווית רכה שמא ישתבשו דבריו באוזני האפיפיור הממתין להם בקוצר רוח. מעבר לקולו נשמעות נקישות בלתי-פוסקות: המיקרופון רועד לו כידיים. אחרי-כך עולה ראש הממשלה (מי שהסביר בריאיון שאינו לו פנאי לקרוא ספרים) וגם הוא יורד על הגויים וגם על ממלא מקומו. ואולם, את הערב הזה אכזר בזכות משפט אחד, משפט בלתי-נשכח ששמעתי מפיו של שר החינוך והתכנון שעמד לצידו של הק"ש שיש שלום ואמר: **נשיא האגודה מר ש. שלום שנפטר לאחרונה ממחלה קשה. נמצא אתנו כאן.** עובדה.

10.00: חוקנים משכמים. הצעירים עדיין במיטותיהם, גליס-גלים של שיבה טובה נעים לעבר האולם. זהו הדיון המסורתי שנמשך עד לארוחת הצהרים. מנחם פרי אינו משתתף ואינו נוכח באולם: לדיון זה אין כל משמעות פוליטית.

בינתיים, בחוץ, כמו במסדרונות הכנסת, שם נעשים העסקים הרציניים באמת, מנחם פרי מסתורד עם יאיר הורביץ וכשיאיר יוצא הוא נראה חסרי-ישע ומתבונן לצדדים בדאגה: נניח שראש האופוזיציה של טוגו נקלע לבחירות בועד האופוטומטריסטים ושם איש אינו מבחין בו ואינו מכיר בחשיבותו, כזה מצבו של פרי ברגע זה ואולם מיד נחלץ לעזרתו יוסל בירשטיין ופרי נראה נינוח יותר. הם משרטטים משהו על דף חלקי: עמדות הטנקים? מיקוש הפרלמנט? נאום הנצחון?

11.00: מחמת העדרו של שותפי לעריכה, אשר רייך, בשל מחלה, אני נאלץ להישאר באולם הדיונים במשך היום כולו. בזה אחר זה עולים בכריזת הרחמים ואבות הגראפומאנים ומניפים לעברי אגרופים קפוצים. הנה אהרון מוזה, מי שמסר לנו במערכת מאמר בשבחי הצנוורה, מאמר שכולו על טהרת הפטפטת, ונדהה, הנה משה שפירי, מי שהכריז עצמו ראש סופרי הדרום ששיריו לא נדפסו במאזניים ואף שחיכתו אליו בהבנה לא השיב לי חיוך, ועוד ועוד. הטענה החוזרת בפי הכלי מאזניים הוא כתביהעת של אגודת הסופרים, שמע מיניה — כל חברי אגודת הסופרים חייבים לפרסם בו. סבלנותי הולכת ופוחתת ואז עולה ברעתי הרעיון להביא בפני המליאה את ההצעה הבאה: יש לפטר מייד את עורכי מאזניים ולהציב במקומם חושב שיפרסם בזה אחר זה את כל יצירות חברי האגודה על-פי סדר אלף-ביתי.

קראתי פעם ריאיון עם גארסיה מארקס. בו סיפר את המעשה הבא: יום אחד בשעה שעמד וגיחה את מכנסיו צילצל פעמון הדלת ונכנס אדם מחברת החשמל ואמר לו שבא לתקן את המגהץ המקולקל שלו. מארקס תמה מאוד והסביר לו שהמגהץ פועל כהלכה, ושכלל לא ביקש שיבוא ויתקנו מגהץ שאין בו שום קילקול. והנה, אך יצא האיש את הבית — התקלקל המגהץ... נזכרתי להביא בפני המליאה את ההצעה הנ"ל ובו ברגע, לא תאמינו — נאמר לי שהגיעה הצעה כתובה מאחד החברים שעל פיה מחייבים את העורכים לפרסם את כל חברי האגודה לפי סדר אלף-ביתי: גם הפעם, כרגיל, מדביקה המציאות אף את הדמיון הורזי ביותר.

וכאן שוב חוזר מנחם פרי לתמונה: כוכור, בריאיון בדיעונית אחרונות הסביר מנחם פרי שמאזניים הוא כתביהעת שמבחינת הרמה הספרותית נמצא "מתחת לרמפה". והנה, ימים ספורים לפני פתיחת הוועידה התקשר פרי, על פי השמועה, עם כמה גראפומאנים ידועים שאפילו "הרמפה" של מאזניים היתה גבוהה מדי עבורם, והללו סיפרו את הסיפור הבא, מעט מתוך גאווה פצועה ומעט כשל טיפשות מצויה: פרי הסביר להם שאכן לא פירסם אותם כסימן קריאה בשל אופיו המיוחד של כתביהעת, והוא — הייתכן הדבר שלא פרסמו את שיריהם במאזניים בביתאון שלהם? והנה עתה הוא מציא את מועמדותו לועד שבוחר בעורך הבא של מאזניים וכו'. אפילו המטומטם שבגראפומאנים הבין ונרמו שכאשר הוא, פרי, יערוך את מאזניים וכו'... (המשך בעמוד 28)

18.00: אנשי בטחון עורכים חיפושים בבגדיהם ובכליהם של הכאים בשערי בית הסופר בו יישמעו בתוך שעה נאומיהם של ראש הממשלה ושל שר החינוך והתרבות. בחוץ מתגודדת חבורה של כמה מויקיני אגודת הסופרים ומתוכה נשמעים גם כמה קולות צווחניים ותוקפניים של נשים. סופרות.

בקומה השנייה, בחדר המעופש של מערכת מאזניים. כתביהעת של אגודת הסופרים, נעדר אחד העורכים, אשר רייך, המחלים מהתקף לב; האחר, ששרר, עורך משא ומתן ממושך המתדרדר עד לחשבון נפש נוקב עם בקבוק קוניאק שקיבל מהנהלה כתשורה לחיים ולחג הפסח.

18.45: באולם הגדול של בית הסופר מתחילים לתפוס מקומות ובמהרה מתמלא המ' קום לחלוטין: מי שסבור שהפרצופים המכרים מההתורעויות של ימי ששי ב"ספרייה" הם פניה של אגודת הסופרים אינו יודע עליה דבר וחצי דבר: רק כאן מתגלה הצבא האמיתי של האגודה, חיל השרה המגיע לוועידה זו אחת לשנתיים

אורחייכבוד יצחק שמיר, יצחק נבון, יו"רית'מורשת שולמית למיד

מהעמדות הקדמיות במושבים ירחיים בקצוץ הארץ, הלומפן-פרולטריון המחכה לננין שלו שאולי יתגלה רווקא בוועידה זו.

מנחם פרי מגיע, ותופס מקום במרכז השורה השלישית לפני הבמה, ואני נזכר בפגישה שני ערכה לפני כחודשיים עם גדי יעקבי כאשר נכנס השר ומצא את פרי יושב בכורסא היחידה בחדר ואמר לו: "אתה תמיד יודע לתפוס ראשון את הכסא החשוב ביותר". דמות מהמיתולוגיה האקדמית, לבוש כמקטורן הפרופסורי אבל לצורך העניין, מוותר הפעם על המקטרת. למחרת, בעת הדיונים, כבר נשר המקטורן — הפרולטריון בו לאקרמיה — והוא מופיע בחולצה פתוחה.

פרי הציג את מועמדותו לועד אגודת הסופרים, מהלך מפתיע-לכאורה לגבי מי שבי משך שנים רבות וכתב בנימה אליטיסטית על הגוף המסורבל וחסר הפשר הזה שעשכשו הוא מבקש לכבוש. מצד שני — מסתבר שלאחרונה נרחק ממכה עמדות כוח שהיו בשליטתו הכמעט מוחלטת: סימן קריאה. הרבעון, למעשה אינו קיים עוד, וגם אם ישוב ויפיע על יופנו אליו הורקורים, הוא פאסה, עבר זמנו ובטל קורבנו. גם מהוצאת הספרים שלו, מספרת השמועה, אינו רווה נחת: הפרופסור האחר, עוזי שביט, שנתמנה למנהל הוצאה, מי שנחשב עד כה לשה אקרמי צפוניים וכמה משריטותיו עדיין ניכרות בפניו של פרי. הצגת מועמדותו לועד האגודה, אם כן, היא מהלך שנועד לשמש תחליף לעמדות כוח שאבדו לו, ומדוע דווקא ועד "אגודת הסופרים"? האם באמת יוצאת נפשו לשבת אל שולחן אחד מדי שבועיים בצד רבותינו א.ב. יפה וא. שמואלזי? אלא שוועד האגודה הוא הבוחר בעורך מאזניים ומי שיושב בועד חזקה עליו שיעשה הכל כדי להגיע למשרה נכבדה אך כהיבלתי-משתלמת זו, ובכן, מהלך ככיוון אחד.

להבריא את עצמה היא צריכה ליצור לעצמה מנגנון שיתפקד כראוי וישראל לאנשים משכורות הוגנות. האגודה, בניגוד לאקו"ם, איננה גוף עצי מאי. אין לה הכנסות. לכן היא צריכה לאחד כוחות עם אקו"ם ולשלב את המנגנון שלה עם זה העומד לרשותו, או, לחילופין, להקים גוף משותף עם ההסתדרות שייאבק את מאבקם המיקצועי של הסופרים ולהתפלל שזה לא יהיה פתח להשתל-טות ההסתדרות על האגודה..."

יגאל לב שלא נטל חלק פעיל בדיונים: "הור" עידה משמשת כמתמנצחים לבינוניים וללא-יוצלים שבאים לבכות בחיק האגודה. ברור שבי מצב כזה הסופרים האמיתיים והקהל בכלל אינם רואים בה מוקד משיכה. האגודה צריכה להיחפך לגוף מיקצועי גרידא. צירוף הקיום הבלעדי שלה הוא בצורך להיאבק על תנאי השכר של הסופרים וזכאותם לקבלת תמלוגים ולהקלות במס ההכינסה. כל היתר אינו מעניין."

כירסום מתמשך

יצחק בן-נר טלפונית: "אני לא מאמין בא" גודות מיקצועיות לסופרים ולאמנים. אני חסר באגודה כי היא שמרת עבדיו על זכויות מסוי יימות, וגם בגלל זה שביבלו לי הרבה זמן את המוה. אין לי עניין בזה בכלל, ואני אומר זאת מבלי לזלזל באלה שמוציאים בזה עניין."

דן לאור, מהבודדים שגילו נוכחות בעת הד

בכך לא היה די לטלטל את הוועידה מן השיעמום המפוקק שאחז בה. אפילו, מילחמות היהודים" שכולם ציפו להתרחשות בזמן העלאת ההצעות לדיון לפני מליאת הוועידה וקבלת החלטות לא אירעו הפעם. פרי: "האגודה מתיישרת על-פי ה" ממוצע מינוס. אין בה דמויות בולטות ששוה להיאבק בהן. לא מתקיימים בה מאבקי כוחות משום עיפיות ודלות החומר."

המיטריה כמשל

גם רביהשיח שנערך בנושא ספרות ותיקשור רת. בהשתתפות מנחם פרי עצמו, גבריאל מוקד, משה בן-שאל ובנהחית נתן שחם, לא עורר את הרוחות היגיעות. הרוברים לעסו חומר שנלעט מכבר והמאזינים לא טרחו אפילו לערב עצמם בדיון שלא נתקיים.

תמונת מצב זו לא נותר אלא לצרף את ה" אקורד הגרוטסקי עד עצבות המגולם מדי שני תיים על-ידי ד"ר יעקב הריאבן שעל אף גילו המופלג חוזר ונואם בכל ועידה נאום חוצב להבות ועתיר פאתוס בפני קומץ מאזינים שחלקם מ" מע ציחקוקים בצוארון הבגד ונוטש את האולם וחלקם האחר נותר יושב במקומו מתוך כבוד ל" קשיש האוזן מיטריה בירו ביום אביבי של חול המועד פסח. תמונת משל גרוטסקית לוועידה כזו לה.

זו נעולה לאחר קריאת ההחלטות על-ידי חברי הוועדה המתמדת, החלטות שנוסחו בלשון שאין בה כדי לכבד ועידת סופרים ואשר עוררו ויכוחים עקרים בקרב מספר החברים הועוס ששרד באולם המליאה עד אותה שעה בכוונה להצביע עליהן. אף אחת מן ההחלטות, כולל הקריאה המ' אחרת לכנסת לבטל את הצנוורה על מחזות ו" הקריאה למישרד האוצר ולמס ההכנסה להפחית את ניכויי המס במקור משכר הסופרים לשלושים אחוזים (כמו לכדורגלנים...), לא נועדה להרעיש עולמות.

תוצאות הבחירות לוועד המרכזי הוכיחו שה" כוחות השמרנים באגודה מוסיפים לשלוט בה ברמה. אלה מבין העסקנים שטרחו ל"לכר" לעצ" מס מחנה של תומכים וכו בקולות ונבחרו לוועד. אחרים, שעשויים היו להיטיב עם האגודה ל" חות כמו אלה ש"חחמו" בה קבע, נותרו בחוץ. עורך סימן קריאה מנחם פרי קיבל את אי-בחי רתו כהכוחה סופית ומוחצת לכך שהסופרים, במ יוחד אלה שנידחו על-ידי במהלך שנות עבודתו כעורך סיפורתי, מתעבים אותו. דוד אבידן פטר את עניין הגשת מועמדותו כ"סטנץ תיקשורתי". "כמו בפוליטיקה", הוסיף ואמר, "גם באגודה לא הטובים נבחרים אלא נקודות הצומת החולשי תיות. אף אחד לא רוצה שאדם חזק וסמכותי ישלוט באגודה."

היתה זו רווקא יושבת-הראש היוצאת, שול" מית לפיד, שהביעה תמיכה בכוחות החדשים. ה" שנויים-במחלוקת, רוגמת אלה שמייצגים פרי וא" בידו, שלרעתה עשויים היו להחריד רם חדש ל" עורקי האגודה ולסייע לה במאבקה. אחרים תמ' כו בהענקת סמכויות ותפקידים לאישים בעלי עמדות ומוניטין שאינם שייכים לוועד האגודה כדי שיוכלו להוסיף מישקל לאגודה ולהאדיר את קרנה בעיני הציבור.

בן-עור החרים את הוועידה

לאור עליבות המעמד כולו, וכן חולשתה הב" סיסית העמוקה של האגודה, מתעוררת השאלה האם יש בה בכלל צורך. יורם קניוק בשרית טל פון: "הרוב הגדול של המשתתפים בוועידה ובי פעילויות האגודה הם אנשים שלא שמעתי עלי" הם ואינו מכיר אותם. היילים טובים שבאים מבתי-הקברות וחיים עם עבר קניוק שאף פעם לא היה לו עתיר. זה עצוב משום שמצד אחד אין בוועידה צורך ומצד שני היא קיימת בעליבות גדולה מאוד."

לפי רעתו של קניוק, "למצב הזה אין פתרון משום שאף אחד מן הסופרים הרציניים לא יזכזכו וזמנו על פעילות באגודה. עם זאת, אם האגודה היתה מוכרת את שטח הארמה היקר עליו היא יושבת לטובת איהו רביקומות, היא היתה יכולה לעשות שימוש בכסף לחיזוק מעמדה."

אהוד בן-עור, שהחרימ את הוועידה באופן הפי גנתי, הוועד שנבחר על-ידי חברי האגודה מורכב מסופרים בעלי רמה גבוהה יותר מו של משתתפי הוועידה. אם ועד זה רוצה להצליח במאבק ה" מיקצועי הוא חייב להעמיד בראשו איש מיקצוע שיעבוד בשכר ויילחם את מילחמתה של האגודה שבעיקרה היא מילחמת תקציבית. המצב, כפי שהוא כיום, גורם לאגודה לפעול כחובכנות. אין לה מנגנון חזק, המשכורות שהיא משלמת הן מבישות, ומה שגורר לה זה להיות הגרופי של אכנר שלו ומישרד החינוך. כדי